

Transparency International Index vnímania korupcie 2004

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL**

the coalition against corruption

<http://www.transparency.org>
<http://www.transparency.sk>

Transparency International Slovensko
Bajkalská 25
827 18 Bratislava
Slovensko
Tel: +421-2-5341 1020
Fax: +421-2-5341 7207
tis@transparency.sk

Transparency International Secretariat
Otto-Suhr-Allee 97-99,
10585 Berlin,
Germany
Tel: +49-30-3438 200
Fax: +49-30-3470 3912
ti@transparency.org

O Transparency International (TI):

Transparency International, založená v roku 1993, je poprednou medzinárodnou mimovládnu organizáciou, ktorá sa venuje znižovaniu korupcie. V súčasnosti má TI 90 národných pobočiek na celom svete a sekretariát Transparency International sa nachádza v Berlíne v Nemecku. Pre ďalšie informácie o TI, jej národných pobočkách a aktivitách navštívte webovú stránku:

www.transparency.org

O Transparency International Slovensko (TIS):

Transparency International Slovensko, založená v roku 1998, je národnou pobočkou medzinárodnej mimovládnej organizácie Transparency International. TIS sa venuje znižovaniu korupcie, zvyšovaniu transparentnosti a zodpovednosti verejného sektora na Slovensku. Pre ďalšie informácie o TIS a jej aktivitách navštívte webovú stránku:

www.transparency.sk

Transparency International Slovensko

<http://www.transparency.sk>

Bajkalská 25
827 18 Bratislava 212
Tel:+421-2-5341 1020
Fax:+421-2-5341 7207

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
the coalition against corruption

<http://www.transparency.org>

Otto-Suhr-Allee 97-99
10585 Berlin, Germany
Tel: +49-30-3438 2061/19
Fax: +49-30-3470 3912

Tlačová správa

Index vnímania korupcie 2004 **(Corruption Perceptions Index – CPI 2004)**

Index vnímania korupcie 2004 zahŕňa 146 krajín. Krajiny ťažiacie ropu sú náchylné na korupciu. Vnímanie korupcie na Slovensku sa zlepšilo.

Slovenská pobočka Transparency International bola poverená prezentovaním Indexu vnímania korupcie za rok 2004.

Index vnímania korupcie (Corruption Perceptions Index - CPI), ktorý pripravuje Transparency International (TI) od roku 1995, zohráva dôležitú úlohu pri zvyšovaní verejného povedomia o korupcii. V mnohých krajinách podnietil naštartovanie rozsiahlych protikorupčných reformných aktivít.

CPI - 2004 je indikátorom miery rozšírenia korupcie po celom svete tak, ako ho vnímajú respondenti prieskumov organizovaných renomovanými medzinárodnými inštitúciami. CPI 2004 je zložený index. Zahŕňa údaje z 18 rôznych prieskumov a prehľadov z 12 nezávislých inštitúcií, ktoré sa uskutočnili medzi podnikateľmi a analytikmi jednotlivých krajín. Zároveň zahŕňa prieskumy verejnej mienky obyvateľov v jednotlivých krajinách, a to tak domácich ako aj cudzincov. CPI 2004 určuje poradie 146 krajín podľa miery vnímanej korupcie. Ide o doposiaľ najvyšší počet krajín, ktorým bola pridelená vnímaná miera korupcie v príslušnom roku. Uvedené zvýšenie počtu krajín súvisí so skutočnosťou, že TI mala k dispozícii viac platných a renomovaných zdrojov, ktoré je možné zahrnúť do prípravy CPI.

Hodnota CPI 2004 sa pohybuje v intervale 0 až 10, pričom hodnotenie 10 znamená verejný sektor príslušnej krajiny, ktorý je vnímaný ako "čistý". Čím je index nižší a čím sa hodnotenia jednotlivých inštitúcií odlišujú viac, tým viac je ohrozený hospodársky rast krajiny.

106 zo 146-tich krajín má v CPI 2004 menšiu hodnotu ako 5 z maximálnej možnej 10. Šesťdesiat krajín má hodnotu CPI menšiu ako 3 z 10, čo signalizuje vysoký stupeň korupcie. Korupcia je vnímaná ako všadeprítomná v Bangladéši, Haiti, Nigérii, Čade, Myanmaru, Azerbajdžane, a Paraguaji, čo sú krajiny s hodnotami CPI nižšími ako 2 z možných 10. Krajiny s hodnotou CPI vyššou ako 9, teda s veľmi nízkou úrovňou vnímanej korupcie, sú prevažne bohaté krajiny. Jedná sa o Fínsko, Nový Zéland, Dánsko, Island, Singapur, Švédsko a Švajčiarsko. Najchudobnejšie krajiny sa umiestňujú v druhej polovici CPI 2004.

„Korupcia znižuje možnosti rozvoja jednotlivých krajín“ uviedol Peter Eigen, predseda TI. „Ako

ukazuje CPI – 2004, krajiny s bohatými zásobami ropy ako Angola, Azerbajdžan, Čad, Ekvádor, Indonézia, Irán, Irak, Jemen, Kazachstan, Líbya, Nigéria, Rusko, Sudán a Venezuela dosiahli veľmi nízke hodnoty CPI 2004. V týchto krajinách je verejné obstarávanie v ropnom priemysle deformované korupciou a netransparentnosťou.“ TI preto vyzvala západné vlády, aby ich ropné spoločnosti začali zverejňovať zaplatené poplatky, odmeny a iné platby pre hostiteľské vlády a ich štátne ropné fabriky. „Prístup k týmto dôležitým informáciám zmenší príležitosti pre utajovanie zaplatených úplatkov pre získanie ropného kontraktu, čo poškodzovalo ropný priemysel v povojnových a tranzitívnych ekonomikách“, konštatoval P. Eigen. „Korupcia v rozsiahlych verejných projektoch predstavuje prekážku pre trvalo udržateľný rozvoj a vedie k strate verejných finančných prostriedkov potrebných pre vzdelávanie, zdravotnú starostlivosť a boj s chudobou v bohatých ako aj v chudobných krajinách“, uviedol P. Eigen.

Nový index CPI 2004 ukazuje vysoký stupeň vnímanej korupcie aj v mnohých bohatých krajinách. Aj dve krajiny pôvodnej európskej pätnástky majú nižšie hodnoty CPI ako 5, a to Taliansko a Grécko. Z nových členských krajín EÚ má vyššie hodnoty CPI ako 5 len Malta (6,8), Estónsko, Slovinsko (6,0) a Cyprus (5,4). Celý rebríček CPI 2004 je uvedený v prílohe č.1. Podrobnejšie informácie o CPI 2004 v prílohe č.2.

Slovenská republika je do prieskumu zahrnutá po siedmykrát. V roku 1998 dosiahol CPI hodnotu 3,9, v roku 1999 hodnotu 3,7, v roku 2000 hodnotu 3,5, v roku 2001 hodnotu 3,7, v roku 2002 hodnotu 3,7 a v roku 2003 3,7. Hodnota CPI v roku 2004 je 4.0. Prezidentka TIS Emília Sičáková-Beblavá v tejto súvislosti uviedla: „zlepšenie CPI v roku 2004 pre Slovensko znamená, že má význam viesť boj s korupciou, uskutočňovať protikorupčné aktivity. Korupcia mení svoje tváre, okrem centrálnej úrovni sa prejavuje aj na decentralizovanej úrovni správy vecí verejných. Preto pozitívny posun vnímania korupcie na Slovensku by mal byť povzbudením pre všetkých, ktorí sa venujú znižovaniu korupcie vo verejnom sektore Slovenska, do ich ďalšej náročnej práce.“ TIS považuje za dôležité pokračovať v protikorupčných aktivitách na centrálnej úrovni správy vecí verejných a súdoch, venovať zvýšenú pozornosť politickej korupcii a boju proti korupcii v územnej samospráve a zamerať sa aj na ďalšie oblasti, ktoré sú citlivé na korupciu, ako sú napr. štátne a obecné firmy a záujmová samospráva. Hodnotenie dvojročného pôsobenia vlády SR a NR SR v oblasti boja s korupciou je uvedené v prílohe č.3.

Príloha č.1:

Poradie	Krajina	CPI 2004	Najvyššia a najnižšia hodnota	Počet použitých prieskumov
1	Fínsko	9.7	9.5 - 9.8	9
2	Nový Zéland	9.6	9.4 - 9.6	9
3	Dánsko	9.5	9.3 - 9.7	10
	Island	9.5	9.4 - 9.7	8
5	Singapur	9.3	9.2 - 9.4	13
6	Švédsko	9.2	9.1 - 9.3	11
7	Švajčiarsko	9.1	8.9 - 9.2	10
8	Nórsko	8.9	8.6 - 9.1	9
9	Austrália	8.8	8.4 - 9.1	15
10	Holandsko	8.7	8.5 - 8.9	10
11	Veľká Británia	8.6	8.4 - 8.8	12
12	Kanada	8.5	8.1 - 8.9	12
13	Rakúsko	8.4	8.1 - 8.8	10
	Luxembursko	8.4	8.0 - 8.9	7
15	Nemecko	8.2	8.0 - 8.5	11
16	Hong Kong	8.0	7.1 - 8.5	13
17	Belgicko	7.5	7.1 - 8.0	10
	Írsko	7.5	7.2 - 7.9	10
	USA	7.5	6.9 - 8.0	14
20	Čile	7.4	7.0 - 7.8	11
21	Barbados	7.3	6.6 - 7.6	3
22	Francúzsko	7.1	6.6 - 7.6	12
	Španielsko	7.1	6.7 - 7.4	11
24	Japonsko	6.9	6.2 - 7.4	15
25	Malta	6.8	5.3 - 8.2	4
26	Izrael	6.4	5.6 - 7.1	10
27	Portugalsko	6.3	5.8 - 6.8	9
28	Uruguaj	6.2	5.9 - 6.7	6
29	Omán	6.1	5.1 - 6.8	5
	Spojené arabské emiráty	6.1	5.1 - 7.1	5
31	Botswana	6.0	5.3 - 6.8	7
	Estónsko	6.0	5.6 - 6.7	12
	Slovinsko	6.0	5.6 - 6.6	12
34	Bahrajn	5.8	5.5 - 6.2	5
35	Taiwan	5.6	5.2 - 6.1	15
36	Cyprus	5.4	5.0 - 5.8	4
37	Jordánsko	5.3	4.6 - 5.9	9
38	Katar	5.2	4.6 - 5.6	4
39	Malajzia	5.0	4.5 - 5.6	15
	Tunisko	5.0	4.5 - 5.6	7
41	Kostarika	4.9	4.2 - 5.8	8
42	Maďarsko	4.8	4.6 - 5.0	12
	Taliano	4.8	4.4 - 5.1	10
44	Kuvajt	4.6	3.8 - 5.3	5
	Litva	4.6	4.0 - 5.4	9
	Juhoafrická republika	4.6	4.2 - 5.0	11
47	Južná Kórea	4.5	4.0 - 4.9	14
48	Seychely	4.4	3.7 - 5.0	3
49	Grécko	4.3	4.0 - 4.8	9
	Surinam	4.3	2.1 - 5.8	3
51	Česká republika	4.2	3.7 - 4.9	11
	Salvador	4.2	3.3 - 5.1	7
	Trinidad a Tobago	4.2	3.6 - 5.2	6
54	Bulharsko	4.1	3.7 - 4.6	10
	Maurícius	4.1	3.2 - 4.8	5
	Namíbia	4.1	3.5 - 4.6	7
57	Lotyšsko	4.0	3.8 - 4.3	8
	Slovenská republika	4.0	3.6 - 4.5	11
59	Brazília	3.9	3.7 - 4.1	11
60	Belize	3.8	3.4 - 4.1	3
	Kolumbia	3.8	3.4 - 4.1	10
62	Kuba	3.7	2.2 - 4.7	4
	Panama	3.7	3.4 - 4.2	7
64	Ghana	3.6	3.1 - 4.1	7
	Mexiko	3.6	3.3 - 3.8	11
	Thajsko	3.6	3.3 - 3.9	14
67	Chorvátsko	3.5	3.3 - 3.8	9
	Peru	3.5	3.3 - 3.7	8
	Poľsko	3.5	3.1 - 3.9	13
	Srí Lanka	3.5	3.1 - 3.9	8
71	Čína	3.4	3.0 - 3.8	16
	Saudská Arábia	3.4	2.7 - 4.0	5
	Sýria	3.4	2.8 - 4.1	5
74	Bielorusko	3.3	1.9 - 4.8	5
	Gabon	3.3	2.1 - 3.7	3
	Jamajka	3.3	2.8 - 3.7	6

Transparency International Slovensko

Poradie	Krajina	CPI 2004	Najvyššia a najnižšia hodnota	Počet použitých prieskumov
77	Benin	3.2	2.0 - 4.3	3
	Egypt	3.2	2.7 - 3.8	8
	Mali	3.2	2.2 - 4.2	5
	Maroko	3.2	2.9 - 3.5	7
	Turecko	3.2	2.8 - 3.7	13
82	Arménsko	3.1	2.4 - 3.7	5
	Bosna a Hercegovina	3.1	2.7 - 3.5	7
	Madagaskar	3.1	1.8 - 4.4	4
85	Mongolsko	3.0	2.6 - 3.2	3
	Senegal	3.0	2.5 - 3.5	6
87	Dominikánska republika	2.9	2.4 - 3.3	6
	Irán	2.9	2.2 - 3.4	5
	Rumunsko	2.9	2.5 - 3.4	12
90	Gambia	2.8	2.2 - 3.4	5
	India	2.8	2.6 - 3.0	15
	Malawi	2.8	2.2 - 3.7	5
	Mozambik	2.8	2.4 - 3.1	7
	Nepál	2.8	1.6 - 3.4	3
	Rusko	2.8	2.5 - 3.1	15
	Tanzánia	2.8	2.4 - 3.2	7
97	Alžírsko	2.7	2.3 - 3.0	6
	Libanon	2.7	2.1 - 3.2	5
	Macedónsko (FYR)	2.7	2.3 - 3.2	7
	Nikaragua	2.7	2.5 - 3.0	7
	Srbsko a Čierna hora	2.7	2.3 - 3.0	7
102	Eritrea	2.6	1.6 - 3.4	3
	Papua-Nová Guinea	2.6	1.9 - 3.4	4
	Filipíny	2.6	2.4 - 2.9	14
	Uganda	2.6	2.1 - 3.1	7
	Vietnam	2.6	2.3 - 2.9	11
	Zambia	2.6	2.3 - 2.9	6
108	Albánsko	2.5	2.0 - 3.0	4
	Argentína	2.5	2.2 - 2.8	11
	Libya	2.5	1.9 - 3.0	4
	Palestínska aut. oblasť	2.5	2.0 - 2.7	3
112	Ekvádor	2.4	2.3 - 2.5	7
	Jemen	2.4	1.9 - 2.9	5
114	Konžská republika	2.3	2.0 - 2.7	4
	Etiópia	2.3	1.9 - 2.9	6
	Honduras	2.3	2.0 - 2.6	7
	Moldavsko	2.3	2.0 - 2.8	5
	Sierra Leone	2.3	2.0 - 2.7	3
	Uzbekistan	2.3	2.1 - 2.4	6
	Venezuela	2.3	2.2 - 2.5	11
	Zimbabwe	2.3	1.9 - 2.7	7
122	Bolívia	2.2	2.1 - 2.3	6
	Guatemala	2.2	2.0 - 2.4	7
	Kazachstan	2.2	1.8 - 2.7	7
	Kirgizsko	2.2	2.0 - 2.5	5
	Niger	2.2	2.0 - 2.5	3
	Sudán	2.2	2.0 - 2.3	5
	Ukrajina	2.2	2.0 - 2.4	10
129	Kamerun	2.1	1.9 - 2.3	5
	Irak	2.1	1.3 - 2.8	4
	Keňa	2.1	1.9 - 2.4	7
	Pakistan	2.1	1.6 - 2.6	7
133	Angola	2.0	1.7 - 2.1	5
	Konžská dem. republika	2.0	1.5 - 2.2	3
	Pobrežie slonoviny	2.0	1.7 - 2.2	5
	Gruzínsko	2.0	1.6 - 2.3	7
	Indonézia	2.0	1.7 - 2.2	14
	Tadžikistan	2.0	1.7 - 2.4	4
	Turkménsko	2.0	1.6 - 2.3	3
140	Azerbajdžan	1.9	1.8 - 2.0	7
	Paraguaj	1.9	1.7 - 2.2	7
142	Čad	1.7	1.1 - 2.3	4
	Myanmarsko	1.7	1.5 - 2.0	4
144	Nigéria	1.6	1.4 - 1.8	9
145	Bangladéš	1.5	1.1 - 1.9	8
	Haití	1.5	1.2 - 1.9	5

Porovnanie vývoja CPI Slovenska a ostatných krajín V4

Krajina	CPI - 1998	CPI - 1999	CPI - 2000	CPI - 2001	CPI - 2002	CPI – 2003	CPI – 2004
Slovensko	3,9	3,7	3,5	3,7	3,7	3,7	4,0
Česko	4,8	4,6	4,3	3,9	3,7	3,9	4,2
Poľsko	4,6	4,2	4,1	4,1	4,0	3,6	3,5
Maďarsko	5,0	5,2	5,2	5,3	4,9	4,8	4,8

Zdroj: Transparency International Slovensko

Príloha č.2

Podrobnejšie informácie o CPI 2004

Index vnímania korupcie

Index vnímania korupcie (Corruption Perceptions Index - CPI), vypracovaný organizáciou Transparency International (TI), určuje v tomto roku poradie krajín z hľadiska miery, v akej je vnímaná prítomnosť korupcie vo verejnom sektore príslušnej krajiny, teda medzi verejnými predstaviteľmi a politikmi. Je to zložený index, ktorý čerpá z prieskumov mnohých renomovaných inštitúcií. Odráža názory podnikateľov a analytikov z celého sveta.

Definícia korupcie pre účely indexov TI

CPI sa sústreďuje na korupciu vo verejnom sektore a definuje korupciu ako zneužívanie verejného úradu za účelom získania súkromného zisku. V prieskumoch, ktoré sa používajú na zostavenie CPI, sa vyskytujú otázky, ktoré sa týkajú zneužívania verejnej moci na súkromný prospech, so zameraním sa napr. na prijímanie úplatkov verejnými činiteľmi pri verejnom obstarávaní. Zdroje nerozlišujú medzi administratívnou a politickou korupciou.

CPI je založený na vnímaní

Nie je vhodné založiť komparatívne tvrdenia o úrovni korupcie v rôznych krajinách na tzv. tvrdých empirických údajoch, napr. na porovnaní počtu trestných stíhaní alebo súdnych prípadov. Takéto údaje z viacerých krajín neodrážajú skutočnú úroveň korupcie, skôr poukazujú na kvalitu polície, prokurátorov, súdov a/alebo médií pri odhaľovaní korupcie. Jedinou metódou zhromažďovania komparatívnych údajov je preto získavanie informácií, ktoré odrážajú skúsenosti a vnímanie tých, ktorí sú priamo konfrontovaní s realitou korupcie.

Krajiny uvedené v CPI prvýkrát

Nasledujúce krajiny boli zahrnuté v CPI 2004, ale chýbali v CPI 2003: Barbados, Benin, Čad, Konžská demokratická republika, Eritrea, Gabon, Malta, Mongolsko, Nepál, Niger, Seychely, Surinam a Turkménsko

Nie je správne urobiť záver, že krajina s najnižšou hodnotou CPI je najskorumpovanejšou krajinou na svete

Krajina s najnižšou hodnotou CPI je krajina, ktorá je vnímaná ako najskorumpovanejšia z tých, ktoré boli do indexu zahrnuté. CPI je založený na prieskumoch mienky, ktoré sú pohľadom na situáciu v istom časovom momente. Odrážajú tak názory, ako aj skúsenosti. Okrem toho na svete existuje viac ako 200 samostatných krajín a CPI 2004 určuje poradie iba 146 z nich.

Je dôležitejšie poradie krajín alebo ich hodnota CPI?

Zatiaľ čo poradie krajín umožňuje TI vytvoriť index, hodnota CPI jednotlivých krajín je oveľa dôležitejší ukazovateľ vnímanej korupcie v krajine.

Porovnávanie údajov

CPI prináša predovšetkým pohľad na názory podnikateľov a analytikov v danom roku, nie je zameraný na meranie trendov.

Porovnanie s výsledkami z predchádzajúceho roka by mali byť založené na hodnote CPI príslušnej krajiny v danom roku, a nie na jej poradí. Poradie krajiny sa totiž môže meniť jednoducho len preto, že do indexu boli niektoré krajiny pridané, alebo iné mohli vypadnúť. Vyššia hodnota CPI danej krajiny je indikátorom toho, že respondenti dávali lepšie hodnotenie, zatiaľ čo nižšia hodnota CPI naznačuje, že respondenti prehodnotili svoje vnímanie smerom nadol. Avšak medziročné porovnanie hodnôt CPI tej istej krajiny nie sú výsledkom len meniaceho sa vnímania situácie v krajine, ale aj výsledkom meniacej sa vzorky a metodológie. S odlišnými respondentmi a mierne odlišnými metodológiami môže zmena v hodnote CPI danej krajiny súvisieť tiež s faktom, že sa zhromaždili iné názory a kladli iné otázky.

Najväčšie zhoršenia medzi rokmi 2003 a 2004

Porovnávanie výsledkov medzi dvoma rokmi je problematické. Avšak ak sa dajú zmeny v hodnotách CPI vysledovať až k zmene výsledkov z jednotlivých zdrojov, dajú sa opatrne identifikovať isté trendy. Pozoruhodnými príkladmi klesajúceho trendu sú Bahrajn, Belize, Cyprus, Dominikánska republika, Jamajka, Kuvajt, Luxembursko, Maurícius, Omán, Poľsko, Saudská Arábia, Senegal a Trinidad a Tobago. V týchto prípadoch sa objavil zhoršujúci sa vývoj v posledných priebehu troch rokov, preto ide pravdepodobne o trend. Značný pokles v hodnotách vyplýva z technických faktorov zmeny metodológie CPI v týchto prípadoch: Bielorusko, Kuba, Izrael, Taliansko, Namíbia, Pakistan, Palestínska aut. oblasť a Katar.

Najväčšie zlepšenia oproti minulému roku

Pri uplatnení rovnakých výhrad ako sú uvedené vyššie, na základe údajov zo zdrojov, ktoré boli dôsledne použité pre CPI 2004, možno zlepšenie pozorovať Rakúsku, Botswane, Českej republike, Salvadore, Francúzsku, Gambii, Nemecku,

Jordánsku, Švajčiarsku, Tanzánii, Thajsku, Ugande, Spojených arabských emirátoch a Uruguaji. Vyššie hodnoty v krajinách ako Kamerun, Kostarika, Estónsko, Líbya, Macedónsko (FYR), Madagaskar, Papua-Nová Guinea a Srbsko a Čierna hora sú zapríčinené skôr technickými faktormi ako vyradenie alebo naopak zaradenie niektorých prieskumov oproti minulému roku.

CPI má desať rokov. Objavili sa nejaké dlhodobé trendy?

CPI nebol určený pre porovnávanie v čase, pretože prieskumy zahrnuté do indexu sa každý rok menia. Analýzou individuálnych zdrojov zaradených do CPI však poukazujú na určité celkové zmeny. Krajiny, ktoré sa zlepšili v priebehu času sú napríklad Kolumbia, Bulharsko, Estónsko, Hong Kong, Mexiko a Španielsko. Krajiny, ktoré sa horšili v priebehu času sú napríklad Argentína, Ekvádor, Poľsko a Zimbabwe. Podrobnejší výskum dlhodobých trendov prebieha a výsledky sú očakávané v 2005-06.

Aké sú zdroje dát pre CPI?

CPI 2004 zahŕňa údaje z 18 rôznych prieskumov z 12 renomovaných nezávislých inštitúcií, ktoré sa uskutočnili medzi podnikateľmi a analytikmi jednotlivých krajín. Zároveň zahŕňa prieskumy verejnej mienky obyvateľov v jednotlivých krajinách, a to tak domácich ako aj cudzincov. CPI - 2004 určuje poradie 146 krajín podľa miery vnímanej korupcie. CPI 2004 vychádza z 18 je založený na údajoch z rokov 2001 - 2003. Keďže zásadné zmeny v úrovni korupcie krajiny sa vyvíjajú len pomaly, zatiaľ čo vnímanie verejnosti sa môže meniť rýchlejšie, a môže byť do určitej miery ovplyvnené krátkodobými udalosťami, TI sa rozhodla založiť index CPI na priebežnom trojročnom priemere. Tohtoročný CPI je teda založený na údajoch z prieskumov zhromažďovaných výhradne v intervale rokov 2002 až 2004.

Spôsob výpočtu indexu CPI

TI vyvinula veľké úsilie, aby metodológia použitá pre analýzu dát bola najvyššej kvality. Detailný popis použitej metodológie je dostupný na www.transparency.org/surveys/#cpi alebo na www.icgg.org.

Používaná metodológia pre výpočet CPI je revidovaná Kontrolným výborom pozostávajúcim z popredných medzinárodných expertov v oblasti korupcie, ekonometrie a štatistiky. Členovia výboru navrhujú zmeny pre zlepšenie CPI, ale vedenie TI rozhoduje o ich konečnom použití. Štatistická práca na CPI je organizovaná Univerzitou v Passau v Nemecku pod vedením Prof. Dr. Johanna Graf Lambsdorffa.

Príloha č.3

Hodnotenie dvoch rokov činnosti vlády SR a NR SR z hľadiska boja proti korupcii

Znižovaniu korupcie sa môžu venovať viacerí aktéri verejnej politiky. V rámci tejto tlačovej správy predkladáme hodnotenie dvojročného pôsobenia dvoch z nich – vlády SR a Národnej rady SR.

Vláda SR a jej protikorupčné aktivity

Vláda SR pracuje s dvoma druhmi aktivít, ktoré môžu mať dopad na znižovanie korupcie. Jednak ide o realizáciu rozsiahlych systémových reforiem, napr. v oblasti verejných financií, súdnictva, sociálneho systému či zdravotníctva. Pred väčšinou reforiem stojí v súčasnosti výzva ich implementácie. Realizácia reforiem, systémových zmien je nevyhnutná, avšak protikorupčný efekt neistý a očakávaný skôr v strednodobom horizonte. Druhým nástrojom sú konkrétne protikorupčné opatrenia definované vládou SR. Plnenie ich napĺňania vládou SR prinášame v tejto tlačovej správe.

Prvým konkrétnym krokom v oblasti boja proti korupcii novej vlády bolo prijatie uznesenia č. 1359 k návrhu na zriadenie odboru boja proti korupcii Úradu vlády SR z 11. decembra 2002. Týmto uznesením sa zrušila Centrálna koordinačná jednotka boja proti korupcii a Riadiaci výbor boja proti korupcii a na Úrade vlády zriadila Odbor boja proti korupcii (ďalej len „OBPK“). Zároveň gescia nad bojom proti korupcii prešla z rúk podpredsedu vlády a ministra financií do rúk podpredsedu vlády a ministra spravodlivosti. OBPK bol sformovaný a začal svoju činnosť v marci 2003. Pri hodnotení dvojročného pôsobenia vlády SR v oblasti boja s korupciou je potrebné sa opierať o dva základné dokumenty: *Programové vyhlásenie vlády* a *Protikorupčný program*¹.

Protikorupčné opatrenia tvoria významnú časť *Programového vyhlásenia vlády*. *Programové vyhlásenie vlády SR* pomerne presne určilo problematické body boja s korupciou a navrhlo predovšetkým v oblasti represie progresívne riešenia. Najvýraznejším pozitívnym krokom v oblasti represie je vytvorenie Špeciálneho súdu a Úradu špeciálneho prokurátora, i keď aj pri schvaľovaní týchto zákonov sa prejavili politické kompromisy. Začatie činnosti Špeciálneho súdu a Úradu špeciálneho prokurátora sa predlžovalo. Aj keď sa to netýka priamo pôsobenia vlády, v tomto kontexte je potrebné poukázať na to, že výber sudcov do uvedenej inštitúcie neprebíha dostatočne transparentne. Súdna rada totiž nezdôvodňuje svoje personálne rozhodnutia, čo znižuje jej kredibilitu a poukazuje na neochotu skladať účty občanom. Okrem iného to zároveň indikuje možnosť zneužívania jej postavenia a nedostatočnú ochotu podporiť tých, ktorí by sa potieraniu korupcie mohli seriózne venovať. Ďalej bol v oblasti represie zavedený inštitút korunného svedka, princíp nulovej tolerancie a podobne. Po stiahnutí návrhu ústavného zákona o konflikte záujmov predkladateľom z rokovania NR SR (január 2004), vláda na riešenie tohto problému rezignovala a nepredložila NR SR nový vládny návrh. Opätovne predložený návrh na rokovanie vlády podpredsedom vlády a ministrom spravodlivosti Danielom Lipšicom neschválila a dala priestor poslaneckej iniciatíve, ktorá neriešila túto problematiku dostatočným spôsobom. Vláda SR zároveň zatiaľ nespĺnila niektoré záväzky zo svojho *Programového vyhlásenia*. Príkladom je zužovanie imunity poslancov NR SR či rozšírenie právomoci Najvyššieho kontrolného úradu SR (ďalej len „NKÚ SR“). Okrem iného to poukazuje na nejednotnosť deklarácií vlády SR a aktivít NR SR pri plnení protikorupčných sľubov a spochybňuje to tak reálny záujem venovať sa tejto problematike. Proti niektorým deklarovaným protikorupčným záväzkom vlády v NR SR nezahlasovali ani všetci poslanci vládnej koalície.

Protikorupčný program vlády SR obsahuje jednak protikorupčné záväzky, ktoré nepatria pod pôsobnosť žiadneho rezortu a ich plnením je poverený OBPK, ako aj záväzky jednotlivých ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. K záväzku je súčasne pripojený termín plnenia, pričom splnením sa podľa *Protikorupčného programu* rozumie predloženie protikorupčného opatrenia na rokovanie vlády. Pri hodnotení jeho plnenia je možné skonštatovať, že počiatková povolebná protikorupčná aktivita viacerých ministerstiev postupne upadá. Výnimkami sú **Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo vnútra SR a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR**. Činnosť týchto rezortov je z hľadiska boja proti korupcii systematická a dosahuje prvé konkrétne úspechy, napr. zvyšovanie odhaľovania trestných činov korupcie či vyriešenie problémov dĺžky konania vo veciach Obchodného registra. Pozitívne možno hodnotiť aj činnosť **OBPK** z hľadiska predkladania protikorupčných zákonov v spolupráci s niektorými ministerstvami (napr. ochrana tzv. whistleblowerov, novela zákona o obecnom zriadení a zákona o samospráve vyšších územných celkov – posilnenie vnútornej kontroly) alebo správ, ktoré monitorujú rôzne oblasti citlivé na korupciu (aplikovanie zákona o slobodnom prístupe k informáciám alebo ochrana pred netransparentnosťou, zneužívaním a konfliktom záujmov vo vzťahu k rozhodovaniu o využívaní fondov EÚ v SR).

¹ Vláda SR uložila na svojom zasadnutí v decembri 2002 podpredsedovi vlády a ministrovi spravodlivosti Danielovi Lipšicovi predložiť návrhy legislatívnych zámerov zákonov a návrhy zákonov v oblasti boja proti korupcii, ktoré nie sú v pôsobnosti žiadneho ústredného orgánu štátnej správy a návrhy iných opatrení v oblasti boja proti korupcii. V súvislosti s uvedenou úlohou D. Lipšic zverejnil *Správu o pripravovaných návrhoch zákonov, pripravovaných legislatívnych zámeroch zákonov a ďalších opatreniach zameraných na boj proti korupcii*, ktorých prijatie vyplýva z Programového vyhlásenia vlády SR. Túto Správu vláda SR prerokovala a schválila na svojom zasadnutí v máji 2003. Následne bola predložená na rokovanie májovej schôdze NR SR a tá ju schválila tiež. Správa sa stala *Protikorupčným programom vlády SR* (ďalej len „Protikorupčný program“).

Ostatné ministerstvá prevažne vyčerpali pôvodne zadefinované protikorupčné záväzky a buď sa problémom korupcie zaoberajú prostredníctvom akčných plánov alebo korupciu v súčasnosti vôbec neriešia. Väčšiu pozornosť korupcii by mali tejto problematike venovať rezorty, ktoré boli a prípadne aj sú spájané s podozreniami z korupčných praktík a nedostatočnej transparentnosti. Napriek tomu napr. **Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR či Ministerstvo pôdohospodárstva SR** nepatria medzi lídrov v navrhovaní protikorupčných riešení. Niektoré rezorty sa zaviazali k splneniu jednej alebo dvoch úloh a po ich vyčerpaní už riešenie problému korupcie, napriek širokej a na korupcii citlivej agende vo svojom rezorte, nevnímajú ako potrebné (napr. **Ministerstvo zahraničných vecí SR**). Minimálnu pozornosť protikorupčným aktivitám venujú aj **ostatné ústredné orgány štátnej správy**. Svoju nečinnosť v boji proti korupcii odôvodňujú úzkym zameraním svojej činnosti a podľa ich názoru neexistenciou priestoru pre korupciu. V rozpore s týmito tvrdeniami sú viaceré zistenia NKÚ SR, ktoré poukazujú na podozrenia z korupčných praktík aj v niektorých z týchto typov inštitúcií verejného sektora.

Pri formálnom odpočte je možné poukázať na **meškanie plnenia niektorých záväzkov z Protikorupčného programu**. OBPK sa napr. zaviazal predložiť na rokovanie vlády zákon o vstupe verejnosti do legislatívneho procesu (zákon o lobingu v legislatívnom procese) s termínom október 2003 a zatiaľ sa tak nestalo. Taktiež mali byť už v októbri 2003 prejednané vo vláde SR Trestný zákon a Trestný poriadok. Vláda SR na svojom zasadnutí dňa 19.5.2004 schválila uznesením č. 462 *Správu o stave plnenia legislatívnych zámerov a návrhov zákonov vyplývajúcich zo Správy o konkrétnych opatreniach pri plnení Programového vyhlásenia vlády SR v oblasti boja proti korupcii*. Tento dokument prináša informácie o plnení protikorupčného programu a zároveň stanovuje v siedmich prípadoch nové termíny pre nesplnené záväzky.

Niektoré aktivity jednotlivých ministerstiev idú dokonca **proti duchu boja proti korupcii**. Príkladom je podpora vytvorenia Enviromentálneho fondu Ministerstvom životného prostredia SR, nedostatočná ochota zverejňovať zmluvy s investormi či jednotlivé privatizačné zmluvy, obsadzovanie pozícií vo verejných úradoch a štátnych firmách na základe politickej príslušnosti či navrhované pravidlá pre financovanie politických strán.

Zároveň je potrebné uviesť, že sa neprehodnocuje aktuálnosť jednotlivých záväzkov. *Protikorupčný program* nie je dopĺňaný tak, aby reflektoval meniacu sa situáciu v jednotlivých rezortoch. Je koncipovaný krátkodobou, čo sa prejavuje v súčasnosti jeho **neaktuálnosťou**. Väčšina záväzkov bola totiž s termínom plnenia na rok 2003. Na rok 2004 boli v *Protikorupčnom programe* definované iba záväzky Ministerstva obrany SR a Úradu pre verejné obstarávanie SR. S výnimkou niektorých opatrení v oblasti Obchodného registra neobsahuje *Protikorupčný program* žiadne záväzky na rok 2005 a 2006. Mandát slovenskej vláde bude plynúť aj v rokoch 2005 a 2006, postupne sa ukazujú ďalšie oblasti citlivé na korupciu, avšak ďalšia stratégia vlády v boji proti korupcii na nasledovné roky nie je jasná.

Národná rada SR a protikorupčné aktivity

NR SR sa problematikou korupcie môže zaoberať priamo a nepriamo. Pri priamom spôsobe presadzovania protikorupčných opatrení poslancami NR SR máme na mysli vlastné návrhy zákonov s protikorupčným zameraním, ktoré môžu pripravovať jednotlivé parlamentné kluby, výbory alebo samotní poslanci. Pri nepriamom spôsobe zapojenia sa do presadzovania protikorupčnej agendy ide o prijímanie zákonov, ktoré vychádzajú z dielni jednotlivých ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy.

Legislatívna iniciatíva poslancov

Vlastná činnosť parlamentných klubov, výborov alebo samotných poslancov je sporadická. Napriek uvedenému možno za najdôležitejšie protikorupčné opatrenia považovať prijatie **ústavného zákona o konflikte záujmov**. Prijatý ústavný zákon bol síce poslancekým návrhom, ale z veľkej časti vychádzal z návrhu vypracovaného pracovnou skupinou pod vedením podpredsedu vlády a ministra spravodlivosti SR D. Lipšica. Tento ústavný zákon nadobudol účinnosť 1.10.2004. Ustanovenia tohto zákona týkajúce sa predkladania majetkových priznaní nadobudnú účinnosť de facto až v marci budúceho roka. Výzvou je proaktívny prístup Výboru NR SR pre nezlučiteľnosť funkcií štátnych funkcionárov, tak aby začal zákon zavádzať do praxe.

Podporené návrhy zákonov s protikorupčným prvkom

Príkladom dôležitého protikorupčného predpisu z dielne Ministerstva spravodlivosti SR, ktorý podporila NR SR, je **zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci**. Doteraz platný zákon z roku 1969 bol značne prekonaný dobou a predovšetkým sa nevzťahoval na územnú samosprávu. Zákon nadobudol účinnosť 1.júla 2004.

Ďalším príkladom protikorupčného predpisu, ktorý podporila NR SR, je **novela správneho poriadku**. Novela, ktorá bola navrhnutá Ministerstvom vnútra SR, mimo iného stanovuje povinnosť, aby správne orgány dbali o to, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných alebo podobných prípadoch nevznikali neodôvodnené rozdiely. Teda pokúša sa odstrániť svôjvôľu a subjektivitu v rozhodovaní a zaviesť potrebnú predvídateľnosť rozhodnutí. Zákon nadobudol účinnosť 1.januára 2004.

Nulová tolerancia korupcie, presadzovaná Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny a Ministerstvom spravodlivosti, je postupne zavádzaná vo viacerých profesiách. Týka sa napr. zamestnancov pri výkone prác vo verejnom záujme, notárov, exekútorov či advokátov.

Napriek viacerým systémovým výhradám pozitívne možno hodnotiť aj novelu **zákona o obecnom zriadení** vypracovanú Ministerstvom spravodlivosti SR, ktorá sa napr. venuje zvýšením funkčnosti kontrolného systému v obci a vyššom územnom celku. Zákon nadobudol účinnosť 1. júla 2004.

Zamietnuté návrhy zákonov s protikorupčným prvkom

Z negatívnych iniciatív je možné spomenúť skutočnosť, že NR SR na jednej strane odmietla zúženie imunity poslancov NR SR, ktoré predložilo Ministerstvo spravodlivosti SR a na strane druhej však schválila návrh poslancu NR SR Jána Drgonca, ktorým sa zvýšila nedotknuteľnosť poslancov NR SR. Z ústavy bolo totiž vypustené ustanovenie o občianskoprávnej zodpovednosti poslancov za ich výroky v NR SR. Ako už bolo uvedené vyššie, táto iniciatíva je v rozpore s Programovým vyhlásením vlády SR. Ďalším negatívom je chýbajúca vonkajšia kontrola zo strany NKÚ SR. Takáto novela Ústavy SR bola predložená na rokovanie NR SR, avšak nebola posunutá do druhého čítania. V uvedenom kontexte je potrebné uviesť, že okrem toho, že poslanci nepustili návrhy niektorých protikorupčných zákonov ani do 2. čítania, zároveň v niektorých prípadoch rôznymi pozmeňujúcimi návrhmi zákon zmenili tak, že obmedzili ich razanciu a prísnosť. Príkladom je parlamentné hlasovanie o ústavnom zákone o konflikte záujmov. Ako ukazuje prax, vypracovanie návrhu zákona, ktorý definuje účinné prostriedky na boj s korupciou, neznamená, že bude v NR SR podporený. **NR SR sa totiž môže stať prekážkou** jeho prijatia a následného uvedenia do praxe.

Trestné stíhanie politikov

Priamo v NR SR sa vyskytli prípady podozrenia z trestnej činnosti poslancov. V októbri 2003 prokurátor podpísal návrh vyšetrovateľov na zbavenie imunity poslancov Milana Reháka (ĽS-HZDS) a Igora Pinkavu (ĽÚ), podozrivých zo sprenevery 40 mil. Sk. NR SR súhlasila s ich vydaním na trestné stíhanie. V novembri 2003 sa objavilo v NR SR závažne podozrenie z korupcie. Zo spáchania trestného činu prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody bol obvinený poslanec Gabriel Karlin. Polícia zadržala poslanca NR SR za HZDS-ĽS G. Karlina pri údajnom preberaní úplatku 500-tisíc Sk. Spolu s ním bol zadržaný aj vysoký predstaviteľ banskobystrického VÚC Milan Mráz. V súčasnosti sa G. Karlin opäť nachádza v NR SR po končení kolúznež väzby a čaká na vytýčenie hlavného pojednávania.